

У перспективах подальших досліджень – визначення інноваційних методик у комунікативних процесах між керівником та підлеглим: а) нетрадиційне обстеження індивідуальних міжособистісних контактів; б) впровадження загальноновизначеного моніторингу конкретного регіону, в який входять уподібнені за людським фактором та структурою колективи певних організацій.

1. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. *Основи менеджменту: Підручник.* – К., 2003. 2. Крамаренко В.І. *Менеджмент: Навч. посібник.* – К., 2000. 3. Бодалева А.А. *Психологическое общение.* – М., Воронеж, 1996.

УДК 658.7

С.М. Мартиненко

Національний університет “Львівська політехніка”

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

© Мартиненко С.М., 2005

Сформовані основи методологічних положень економічної оцінки логістичної діяльності підприємств. Ідентифіковані елементи економічної оцінки логістичної діяльності у межах операційної діяльності підприємств. Наведені показники економічної оцінки ефективності логістичної діяльності.

Bases of methodological positions of economic evaluation of logistic activity of enterprises are formed. Identified elements of economic evaluation of logistic activity within the framework of operating activity of enterprises. Resulting indexes of economic evaluation of effectiveness of logistic activity are generated.

Постановка проблеми. Логістична діяльність підприємств сконцентрована на організації і обслуговуванні руху матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних потоків і, здебільшого, спрямовується в напрямку оптимізації цих потокових процесів в умовах економічної, інформаційної, організаційної єдності.

На сучасному етапі розвитку економічних відносин логістичну діяльність на підприємствах розглядають як потужний стимулятор і потенційний резерв росту сукупної ефективності. Ріст сукупної ефективності підприємства досягається внаслідок:

- зниження витрат логістичних процесів;
- підвищення рівня обслуговування у межах наявних і акцептованих вимог клієнтів;
- прискорення ротації фінансових ресурсів;
- зменшення конфліктів і втрат між різними підсистемами підприємства за допомогою скоординованого управління логістичними процесами;
- збільшення рівня достовірності і правильності прийнятих рішень [7, с. 235].

Прийняття і реалізація логістичних рішень зумовлюють необхідність в їх ґрунтовній оцінці задля виявлення ділянок “потенційної оптимізації” і перспектив розвитку підприємства, раціоналізації планування і регулювання робіт за усіма напрямками господарювання, уможливаючи інтегроване і довготермінове зростання ефективності підприємства.

Економічно оцінити логістичну діяльність можливо за допомогою розрахунку економічної ефективності логістичної системи у межах та в інтеграції із фінансово-економічною системою підприємства [8, с. 68].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність економічної оцінки ефективності логістичної діяльності впливає із принципових засад логістики. Теоретичні положення оцінки ефективності логістичної діяльності розглянуті в працях як вітчизняних вчених – Є. Крикавського,

М. Окландера, так і зарубіжних – М. Гаджинського, Л. Міротіна, И. Ташбаева, М. Новічкої-Скаврон.

Автор [1, с.188] зазначає, що об'єктивною підставою створення логістичних систем є реалізація синергічного ефекту, який може проявлятися, по-перше, у загальному прискоренні матеріального потоку, що адекватно прискоренню реакції на бажання клієнта, по-друге, у зменшенні сукупних витрат за рахунок усунення конфліктів часткових витрат, по-третє, в підвищенні рівня логістичного сервісу (рівня та якості обслуговування), що адекватно збільшенню доданої вартості (корисності) для клієнта, а відтак формуванню додаткових конкурентних переваг.

Часто економічна ефективність логістичної діяльності в системі господарювання підприємств розглядається в контексті окремих сфер і вимагає супроводу розрахунками додаткових економічних показників. Систему основних показників (і чинників) оцінювання ефективності функціонування логістичних систем автори [5, с.151–152] представляють у розрізі таких логістичних функцій:

- логістичне адміністрування;
- надходження, обробка і оформлення замовлення;
- планування виробництва;
- закупівля матеріалів;
- поставка продукції;
- складування і зберігання продукції на складі;
- збут продукції;
- виконання замовлення.

Такий підхід дає змогу здійснити часткову оцінку за окремими функціями. Водночас проблематично здійснити інтегровану оцінку з їх допомогою з багатьох причин, зокрема гетерогенності результатів, внутрішніх суперечностей, часткової залежності.

Про вплив логістичних процесів на формування фінансових результатів діяльності підприємств польські автори Чеслав Сковронек та Здзіслав Саріуш-Вольський у [9] зазначають, що він проявляється передовсім у розмірі витрат цих процесів, а також у розмірі залучених оборотних та необоротних активів. Вони стверджують, що дослідження впливу логістики на фінансові результати підприємства може бути виконане у:

- абсолютних величинах, які дають змогу встановити вплив логістичних витрат на формування прибутку, а також на зміни в залучених засобах;
- відносних величинах, які характеризують рентабельність підприємства.

Сьогодні не існує загальноприйнятої методики економічної оцінки логістичної діяльності, яка б обґрунтовувала економічну доцільність логістичної діяльності як в системному розумінні, так і з часткових позицій, дала б змогу виміряти її ефективність.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтувати теоретико-методологічні положення економічної оцінки логістичної діяльності підприємств та її ефективності в системі економічної оцінки ефективності його операційної діяльності. Задля розкриття відповідної мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) сформулювати алгоритм економічної оцінки логістичної діяльності;
- 2) ідентифікувати елементи, які уможливають економічну оцінку логістичної діяльності підприємства;
- 3) оцінити прямий і синергічний ефект логістичної діяльності;
- 4) обґрунтувати показники узагальнюючої економічної оцінки логістичної діяльності підприємства в системі економічної оцінки ефективності господарювання.

Виклад основного матеріалу. Логістична діяльність підприємства, унаочнена виконанням логістичних функцій, таких, як складування, транспортування тощо, над матеріальним потоком з метою його просторово-часової трансформації, як і будь-яка інша діяльність, характеризується оцінками витрат, результатів та їх співвідношенням як мірою ефективності чи продуктивності витрат. Очевидно, що найпроблематичнішим є підбір інструментів встановлення кількісної оцінки

названих параметрів. Так, витрати транспортування можна оцінити за допомогою обліку відповідних елементів витрат (прямий метод), розрахунком з використанням обґрунтованих нормативів витрат (нормативний метод) чи опосередковано, ґрунтуючись на альтернативних витратах аутсорсингу. У будь-якому разі такі витрати зараховуємо до явних, як і створені ними результати. Водночас, втілення логістичної концепції в систему менеджменту генерує додаткові користі, що проявляються в реалізації інших (нелогістичних) функцій, до яких зараховуємо економію витрат чи/та зростання їх результату і які отримали назву синергічного ефекту. Таке розуміння закладає основи економічної оцінки логістичної діяльності підприємства у вигляді двох складових: перша складова локалізує витрати і результати в межах власне логістичної діяльності, а друга складова являє собою синергічний (супутній, мультиплікативний) результат.

Викладене дає змогу сформуванню такого алгоритму економічної оцінки логістичної діяльності:

- оцінка прямих витрат логістичної діяльності;
- оцінка зміни інших складових витрат підприємств, зокрема поточних і капітальних;
- оцінка прямого результату логістичної діяльності;
- оцінка синергічного результату логістичної діяльності, зокрема зниження витрат виробництва, постачання, дистрибуції; зниження рівня запасів, підвищення оборотності;
- узагальнювальна оцінка ефективності логістичної діяльності як відношення суми прямого та супутнього результату до алгебраїчної суми витрат;
- предметна оцінка ефективності логістичної діяльності за допомогою системи часткових показників.

Викладемо сутність етапів алгоритму економічної оцінки логістичної діяльності підприємства.

Першим етапом економічної оцінки логістичної діяльності є прямі витрати логістичної діяльності або ж прямі логістичні витрати. Логістичні витрати можна трактувати як витрати економічних ресурсів, які уможливають організацію і реалізацію логістичних функцій. Так, прямі логістичні витрати пропонуємо розраховувати у такий спосіб (див табл.1).

Таблиця 1

Розрахунок прямих логістичних витрат підприємства

Складові витрат	Разом	зокрема за фазами			
		поста- чання	вироб- ництво	збут	управлінсько- інформаційні процеси
1 Матеріальні витрати при реалізації логістичних функцій					
2 Витрати на оплату праці працівникам, які виконують логістичні функції					
3 Відрахування на соціальні заходи					
4 Амортизація основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів логістичного призначення					
5 Інші поточні логістичні витрати: – витрати на оренду основних засобів логістичного призначення; – витрати на ремонт; – податки тощо					
6 Оплата логістичних послуг сторонніх організацій (аутсорсинг)					

Логістичні витрати, які здійснюються у ході операційної діяльності підприємства, можна назвати поточними, а ті, які виконуються у межах інвестиційної діяльності, є капітальними (інвестовані у необоротні логістичні активи).

Задля здійснення укрупненої економічної оцінки ефективності логістичної діяльності підприємства обов'язкової ідентифікації підлягає логістичний капітал та оцінка його частки в загальній величині капіталу, оцінка його динаміки і структури. За основними класифікаційними ознаками (джерелами фінансування, напрямками авансування, станом) логістичний капітал виокремлено на рис. 1. Отже, капітал логістичної діяльності, або логістичний капітал, слугує для формування логістичних активів. Логістичні активи, своєю чергою, поділяються на необоротні (довгострокові) та оборотні (поточні чи короткострокові) активи логістичного призначення, використання яких має привести у майбутньому до отримання економічних вигод. Необоротні активи логістичного призначення (необоротні логістичні активи) утримуються в логістичній системі підприємства для використання протягом більше ніж одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік). Найбільшу частку в них займають, зазвичай, основні засоби, можуть відзначатися нематеріальні активи та інші необоротні активи. Оборотні активи логістичного призначення (оборотні логістичні активи) – це частина сукупних оборотних активів підприємства, які використовуються для просторово-часової трансформації матеріального потоку на підприємстві упродовж не більше ніж одного календарного року (або одного операційного циклу). До складу оборотних активів логістичного призначення належать, переважно, малоцінні і швидкозношувані предмети (спеціальні інструменти і пристрої, інвентар, технологічна тара, що багаторазово використовується в технологічному процесі, спецодяг, спецвзуття, запобіжні пристосування та інші малоцінні і швидкозношувані предмети, що забезпечують логістичну діяльність); тара; паливо і запасні частини для ремонту машин та транспортних засобів, які задіяні при здійсненні логістичних операцій. Залишається відкритим питання, чи зарахувати до оборотних активів логістичного призначення запаси сировини, матеріалів, складових частин, напівфабрикатів, готової продукції.

Другим етапом економічної оцінки логістичної діяльності є оцінка змін в таких складових витрат, як витрати закупівлі, виробничі витрати, витрати дистрибуції. Очевидно, що у разі позитивного характеру таких змін вплив логістичної діяльності можна трактувати як синергійний результат. Для уникнення подвійного врахування впливу логістики цей етап доцільно поєднати із етапом оцінки синергійного результату.

Зважаючи на переважно витратний характер фізичної оцінки результатів логістичної діяльності на етапі оцінки прямого результату логістичної діяльності, скористаємося його відносними вимірниками, зокрема прибутком від логістичної діяльності. Логістичний прибуток – прямий, сумарний, позитивний економічний ефект діяльності усіх підрозділів логістичної системи підприємства. Логістичний прибуток можна виокремити із прибутку операційної діяльності за такими варіантами:

- пропорційно до поточних логістичних витрат у операційних витратах підприємства;
- пропорційно до обсягу логістичних послуг у загальному обсязі собівартості виготовленої (реалізованої) продукції підприємства;
- пропорційно до частки капіталу логістичного призначення у загальному капіталі підприємства.

Додатковим обґрунтуванням правдоподібності та правомірності такого виокремлення можуть служити результати автономної оцінки витрат і результати.

Ефективність прямих витрат і результату власне логістичної діяльності, та, у межах операційної діяльності, їх зміни, а також зміни у результатах операційної діяльності, допоможуть оцінити показники, наведені у табл. 2.

Наступним етапом економічної оцінки ефективності логістичної діяльності є також розрахунок ефекту логістичної синергії, тобто додаткового (мультиплікативного) прибутку, який отриманий суб'єктом господарювання за допомогою реалізації логістичних функцій, та в результаті технічної, технологічної та економічної інтеграції з іншими підсистемами. Формування синергійного ефекту логістичної діяльності показано на рис. 2.

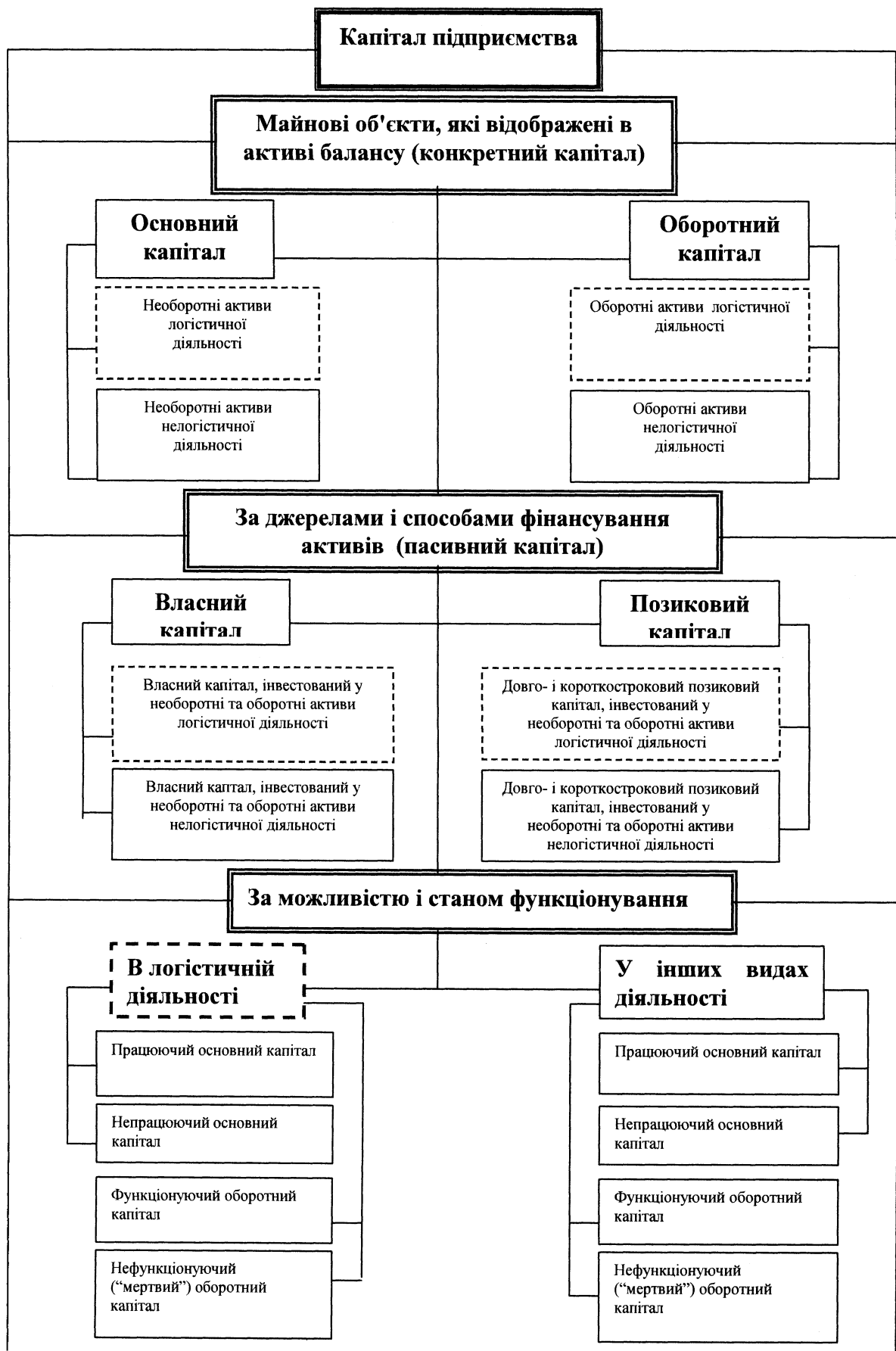

Рис. 1. Капітал підприємства, місце і склад його логістичної складової

**Показники оцінки прямих витрат і результату
логістичної діяльності підприємства**

Назва показника	Розрахунок	Факторна модель
Коефіцієнти окупності логістичних витрат	$\frac{V_{\text{лог}}}{\Pi_{\text{лог}}}$	$\frac{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}{\Pi_{\text{лог}}}$
	$\frac{V_{\text{лог}}}{\Pi_{\text{оперг}}}$	$\frac{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}{\Pi_{\text{опер}}}$
Коефіцієнти рентабельності логістичних витрат	$\frac{\Pi_{\text{лог}}}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{лог}}}{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}$
	$\frac{\Pi_{\text{опер}}}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{опер}}}{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}$
Коефіцієнт співвідношення логістичного та операційного або загального прибутку	$\frac{\Pi_{\text{лог}}}{\Pi_{\text{опер(зар)}}$	—
Коефіцієнти ефективності логістичних витрат	$\frac{OP}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{3_1 + OB - 3_2}{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}$
Коефіцієнт навантаження поточних логістичних витрат	$\frac{V_{\text{опер}}}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{C + V_{\text{адм}} + V_{\text{зб}} + V_{\text{ін.опер}}}{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}$
Коефіцієнт витратомісткості логістичних витрат	$\frac{V_{\text{лог}}}{V_{\text{опер}}}$	$\frac{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}{C + V_{\text{адм}} + V_{\text{зб}} + V_{\text{ін.опер}}}$
Коефіцієнт координації у співвідношенні операційних і логістичних витрат	$\frac{V_{\text{опер}} - V_{\text{лог}}}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{(C + V_{\text{адм}} + V_{\text{зб}} + V_{\text{ін.опер}}) - (V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}})}{V_{\text{лог}}^{\text{пост}} + V_{\text{лог}}^{\text{вир}} + V_{\text{лог}}^{\text{зб}} + V_{\text{лог}}^{\text{упр}}}$

Умовні позначення:

$V_{\text{лог}}$ – прямі витрати логістичної діяльності підприємства, тис. грн; $V_{\text{лог}}^{\text{пост}}$, $V_{\text{лог}}^{\text{вир}}$, $V_{\text{лог}}^{\text{зб}}$, $V_{\text{лог}}^{\text{упр}}$ – логістичні витрати у постачанні, виробництві, збуті та управлінні, тис. грн; $\Pi_{\text{опер}}$ – прибуток операційної діяльності підприємства, тис. грн; $\Pi_{\text{лог}}$ – прибуток логістичної діяльності (логістичний прибуток) підприємства, тис. грн; $V_{\text{опер}}$ – витрати операційної діяльності підприємства тис. грн; C – собівартість реалізованої продукції, тис. грн; $V_{\text{адм}}$, $V_{\text{зб}}$, $V_{\text{ін.опер}}$ – адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати, тис. грн; OP – обсяг реалізованої продукції, тис. грн; 3_1 , 3_2 – вартість залишків нереалізованої продукції на початок і кінець відповідного періоду, тис. грн; OB – обсяг виготовленої продукції, тис. грн; $D_{\text{ін.опер}}$ – доходи іншої операційної діяльності, тис. грн; $ЧД$ – чистий дохід, тис. грн; $ВП$ – валовий прибуток, тис. грн.

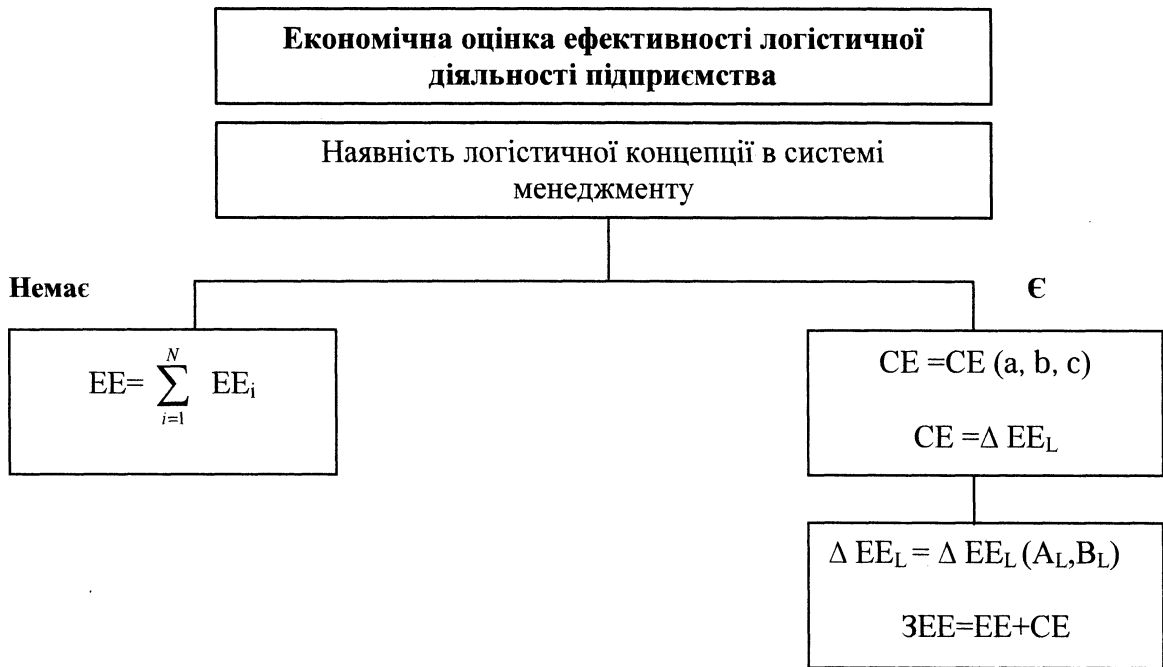

Рис. 2. Формування економічного ефекту логістичної діяльності: ЗЕЕ – загальний економічний ефект логістичної діяльності підприємства, тис. грн; EE – прямий економічний ефект логістичних підрозділів підприємства, тис. грн; CE – синергічний ефект логістичної діяльності, тис. грн.; ΔEE_L – приріст загального економічного ефекту підприємства за наявності логістичної концепції в системі менеджменту, тис. грн.; A_L, B_L – кількість і якість реалізованих логістичних функцій; EE_i – економічний ефект i -го підрозділу логістичної системи підприємства, тис. грн.; N – кількість підрозділів підприємства; a, b, c – технічна, технологічна, економічна інтеграція

За наявності логістичної концепції в системі менеджменту синергічний ефект вимірюють двома основними способами: 1 – оцінюючи скорочення витрат за фіксованого рівня обслуговування, 2 – оцінюючи збільшення прибутку при фіксованому рівні інвестицій. Тому супутній економічний ефект, який може одержати підприємство в результаті запровадження логістичної концепції у систему менеджменту, виявляється, по-перше, через зменшену потребу в капіталі, задля його інвестування у логістичні та нелогістичні активи і абсолютного вивільнення частини коштів, альтернативне використання яких дає змогу отримати додатковий прибуток за іншими, прибутковішими операціями; по-друге, у пришвидшенні оборотності сукупних оборотних активів підприємства, яке веде до зростання виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і, у разі рентабельної роботи підприємства, — до зростання прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Ґрунтуючись на твердженні [1, с. 180] про варіанти ефективності логістичної системи, можна виділити такі позитивні:

- 1) істотне покращання (зростання) реалізованих ефектів при незначному зростанні витрат;
- 2) досягнення очікуваних ефектів при зменшених витратах завдяки раціональним змінам у сфері реальних компонентів логістичних підсистем;
- 3) одержання збільшених ефектів при незмінному рівні витрат;
- 4) збільшення ефектів реалізується при одночасних заощадженнях витрат.

Заключним етапом алгоритму є узагальнювальна оцінка. Економічну ефективність логістичної діяльності можна оцінити з допомогою відносних показників, в яких порівнюють отриманий економічний ефект і логістичні витрати чи ресурси, витрачені на досягнення. Найчастіше на практиці як знаменник виступають вартість ресурсів, а також виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Узагальнююча оцінка логістичної діяльності підприємства за показниками рентабельності (прибутковості) та віддачі (продуктивності), що наведені у табл. 3, вимагає бази порівняння, що дасть змогу ідентифікувати вплив логістики на їх загальне відхилення.

**Показники узагальнюючої економічної оцінки ефективності
логістичної діяльності підприємства**

Показники прибутковості (рентабельності)		
Назва показника	Розрахунок за загальним прибутком	Розрахунок за логістичним результатом (прямим і супутнім)
1	2	3
Прибутковість сукупних логістичних активів	$\frac{\Pi}{A_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{A_{\text{лог}}}$
Прибутковість оборотних логістичних активів	$\frac{\Pi}{A_{\text{лог}}^{\text{об}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{A_{\text{лог}}^{\text{об}}}$
Прибутковість необоротних логістичних активів	$\frac{\Pi}{A_{\text{лог}}^{\text{необ}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{A_{\text{лог}}^{\text{необ}}}$
Прибутковість логістичних витрат	$\frac{\Pi}{V_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{V_{\text{лог}}}$
Прибутковість логістичного капіталу	$\frac{\Pi}{K_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{K_{\text{лог}}}$
Прибутковість власного логістичного капіталу	$\frac{\Pi}{\text{ВК}_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{\text{ВК}_{\text{лог}}}$
Прибутковість позикового логістичного капіталу	$\frac{\Pi}{\text{ПК}_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{\text{ПК}_{\text{лог}}}$
Прибутковість логістичних послуг	$\frac{\Pi}{\text{ОП}_{\text{лог}}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{\text{ОП}_{\text{лог}}}$
<i>Довідково:</i> Прибутковість загальних активів підприємства	$\frac{\Pi}{A}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{A}$
Прибутковість реалізованої продукції	$\frac{\Pi}{\text{ОР}}$	$\frac{\Pi_{\text{зее}}}{\text{ОР}}$
Показники продуктивності (віддачі)		
Назва показника	За обсягом реалізації продукції	За обсягом виконаних логістичних послуг
Продуктивність логістичних активів	$\frac{\text{ОР}}{A_{\text{лог}}}$	$\frac{\text{ОП}_{\text{лог}}}{A_{\text{лог}}}$
Продуктивність оборотних логістичних активів	$\frac{\text{ОР}}{A_{\text{лог}}^{\text{об}}}$	$\frac{\text{ОП}_{\text{лог}}}{A_{\text{лог}}^{\text{об}}}$
Продуктивність необоротних логістичних активів	$\frac{\text{ОР}}{A_{\text{лог}}^{\text{необ}}}$	$\frac{\text{ОП}_{\text{лог}}}{A_{\text{лог}}^{\text{необ}}}$

1	2	3
Продуктивність логістичних послуг	$\frac{OP}{OP_{лог}}$	$\frac{OP_{лог}}{OP}$
Капіталовіддача власного логістичного капіталу	$\frac{OP}{VK_{лог}}$	$\frac{OP_{лог}}{VK_{лог}}$
Капіталовіддача позикового логістичного капіталу	$\frac{OP}{PK_{лог}}$	$\frac{OP_{лог}}{PK_{лог}}$
Фондовіддача основних засобів логістичного призначення	$\frac{OP}{OZ_{лог}^k}$	$\frac{OP_{лог}}{OZ_{лог}^k}$
Довідково: Продуктивність загальних активів підприємства	$\frac{OP}{A}$	$\frac{OP_{лог}}{A}$

Умовні позначення: П – загальний прибуток підприємства, отриманого у звітному періоді, тис. грн.; $\Pi_{зее}$ – економічний ефект як сума прямого і супутнього результату логістичної діяльності звітного періоду, тис. грн.; $\bar{A}$ – середня вартість сукупних активів (майна) підприємства, тис. грн.; $A_{лог}^{необ}$, $A_{лог}^{об}$ – середня вартість логістичних необоротних та оборотних активів підприємства, тис. грн.; $VK_{лог}$, $PK_{лог}$ – середній розмір власного і позикового логістичного капіталу, тис. грн.; OP – вартість реалізованої продукції у звітному періоді, тис. грн.; $OP_{лог}$ – загальний обсяг виконаних логістичних послуг (у постачанні, виробництві, дистрибуції та управлінні) за звітний період, тис. грн.; $OZ_{лог}^k$ – балансова вартість основних засобів логістичного призначення на кінець звітного періоду, тис. грн.

Для реалізації узагальнюючої оцінки логістичної діяльності в системі ефективності господарювання можна скористатись також методом структуризації витрат, поданим в [9]. Так, рентабельність обороту підприємства із виокремленням складових логістичних процесів визначатиметься так:

$$R_o = \frac{P - (K_p + K_L)}{P} \cdot 100, \quad (1)$$

де R_o – показник рентабельності обороту, %; P – сукупний дохід від усіх видів діяльності підприємства; K_p – логістичні витрати як складова сукупних витрат підприємства (із урахуванням синергічного ефекту), грн.; K_L – інші витрати (окрім логістичних) із сукупних витрат підприємства, грн.

Якщо рентабельність майна записати через добуток рентабельності обороту і швидкості обороту майна (2):

$$R_M = \frac{P - (K_p + K_L)}{P} \cdot 100 \cdot \frac{P}{M_{np} + M_{il} + M_{op} + M_z} \quad (2)$$

в результаті отримаємо (3):

$$R_M = \frac{P - (K_p + K_L)}{M_{np} + M_{il} + M_{op} + M_z} \cdot 100, \quad (3)$$

де R_M – показник рентабельності майна, %; M_{np} – вартість необоротних активів у нелогістичних процесах, грн; M_{il} – вартість необоротних активів у логістичних процесах (із урахуванням синергічного ефекту), грн; M_{op} – вартість оборотних активів підприємства (окрім матеріальних запасів), грн; M_z – вартість матеріальних запасів як складової оборотного капіталу, грн.

Отримані моделі дають змогу здійснити факторний аналіз та виокремити факторний вплив логістичних чинників на рівень рентабельності підприємства.

Висновки

1. Логістична діяльність підприємства реалізується через виконання завдань, які покликані скоординувати в напрямку оптимізації усі господарські процеси і розглядається як вагомий чинник підвищення ефективності діяльності підприємства.

2. Позитивний ріст ефективності логістичної діяльності досягається при незмінних логістичних витратах і збільшених економічних ефектах, при незмінних економічних ефектах і зменшених логістичних витратах, при зменшених логістичних витратах і збільшених економічних ефектах, а також внаслідок випередження темпів зростання економічних ефектів над темпами зростання логістичних витрат підприємства.

3. Задля уможливлення економічної оцінки ефективності логістичної діяльності в середовищі операційної діяльності підприємства доцільно:

- створити можливості для ідентифікації поточних логістичних витрат, а серед них – витрат постачання, виробництва, збуту, управління;

- виокремити в системі обліку логістичний капітал підприємства;

- створити інформаційну базу для розрахунку показників економічної оцінки ефективності логістичної діяльності в системі операційної діяльності підприємства.

4. Подальші дослідження у сфері економічної оцінки логістичної діяльності можуть прокладатися в напрямку поглиблення предметної економічної оцінки і факторного аналізу, шляхом необхідної деталізації складових на функціональних рівнях або в окреслених етапах просторово-часового переміщення матеріального потоку.

1. Крикавський Є. *Логістика. Основи теорії: Підручник* – Львів, 2004. 2. Окландер М. А. *Логістичний підхід як загальнонаукова методологія досліджень* // *Вісник НУ "Львівська політехніка"*. – 2004. – № 499. – С.98 – 101. 3. Терещенко О. О. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник*. – К., 2003. 4. *Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін*. – К., 2000. 5. *Эффективная логистика* / Л. Б. Миротин, Ы. Э. Таибаев, О. Г. Порошина – М., 2003. 6. Цал – Цалко Ю. С. *Витрати підприємства: Навч. посібник*. – К., 2002. 7. Niziński S. *Logistyka*. – Olsztyn, 1999. 8. Nowicka-Skowroń M. *Efektywność systemów logistycznych*. – Warszawa, 2000. 9. Skowronek C., Sarjusz-Wolski Z. *Logistyka w przedsiębiorstwie*. – Warszawa, 1999.